

FESTIVALURI, GALE, ATELIERE

GALA HOP – MANGALIA

Cornel TODA:

*Gala lansată cu gândul bun
de a descoperi valori esențiale
ale lumii tinere*

Doina Papp: *Mai întâi puțină istorie. Eu, cel puțin, am amintiri străvechi de pe vremea când acest concurs al tinerilor avea loc la Costinești, în amfiteatrul în aer liber sau la Hotelul Forum dacă era ploaie. Mi-amintesc și de unele tinere speranțe, dacă ar fi să-l numesc doar pe Constantin Chiriac cu memorabilul său recital din Esenin...*

Cornel Todea: Așa e, Gala n-am inventat-o eu, mi se pare obligatorie această precizare. Gala a existat și până la această variantă care împlinește zece ani. E adevărat că a fost preluată de UNITER la inițiativa lui Ion Caramitru care m-a delegat să mă ocup de această aventură adresată lumii tinere. Am fost neliniștit din prima clipă și voi continua să fiu neliniștit, nefiind tânăr, în legătură cu acest proiect al Uniunii de a veni în întâmpinarea lumii tinere, absolvenților, de fapt, pentru că participanții la Gală trebuie să fie absolvenți de maximum trei ani de zile ai unui institut de învățământ superior artistic.

D.P.: *La trecerea acestui hop, de la vechea formulă existentă la cea de acum, prima inovație a fost chiar acest titlu care îți aparține.*

C.T.: Așa e. Titulatura și mutarea la Mangalia, după ce Costineștiul, ca fostă stațiune a tineretului, își pierduse orice farmec, devenind după 1990 un mare bazar. La Mangalia gala a fost primită cu mare bucurie în sala Casei de Cultură, grație asocierii Primăriei Mangalia.

D.P.: *Un spațiu, din păcate, cam neprimitor, purtând amprenta vechii lui funcțiuni de Casă a Sindicatelor destinată festivităților comuniste de tot felul.*

C.T.: Între timp, sala a început să capete un aspect civilizată, a fost climatizată și dotată cu apartura necesară într-un ritm mai lent decât ar fi bucuria mea, dar oricum, a devenit o sală în care se poate desfășura această – revin – aventură. **Hopul** este o propunere pentru o lume tânără care vrea să-și pună în discuție propriile mijloace actricești la Mangalia, unde, noi organizatorii, izbutim să invităm, directori de teatre și directori de festivaluri din România, deci persoane care au vocația de a pune în stare de funcționare valorile actricești și cronicarii care au vocația să susțină sau să distrugă aceste valori. Pentru că autoritatea pe care o are cronicarul în clipa în care scrie trei rânduri despre o persoană, desființându-o cu o ușurință imensă sau susținându-o, trebuie să fie dublată întotdeauna de o dragoste reală pentru acest univers, această lume. Și deseori se întâmplă.

D.P.: *În paranteză fiind spus, chiar crezi că rolul cronicarului e atât de important astăzi?*

C.T.: Teoretic este. Adevărul e că mă gândeam la ce se întâmplă, de pildă, într-un Paris, unde în clipa în care a apărut cronica într-un ziar important, dacă n-a fost lăudat spectacolul nu va mai avea public, sau dacă a fost lăudat, asta va fi pentru el o bază de decolare extraordinară.

D.P.: *La noi, în schimb, e devălmășie.*

C.T.: Situația e deosebită, așa e, pe de o parte pentru că revistele de specialitate sunt rare și apar și mai rar, decalat de eveniment, iar cronica de întâmpinare, imediată este un eveniment destul de rar, pentru că nu toate ziarele își oferă paginile cronicarului de teatru. Și nici acesta nu e tot timpul cronicar de teatru, asta fiind cred, partea cea mai gravă. Sunt puțini cronicari adevărați și mulți scriitori de cronici întâmplători.

D.P.: *Și, aș adăuga eu, autocritic, ca membru al acestei bresle, e puțin spirit de responsabilitate printre cronicari. Cu atât mai mult, când e vorba de tineri și de lansarea acestora.*

C.T.: N-aș vrea să cădem în eroarea de a vorbi în general. Sunt câteva nume remarcabile care judecă extrem de serios, cu o cunoaștere profundă a evenimentului teatral. Și nu sunt numai în București aceste persoane, în clipa asta mă gândesc, spre pildă, la Doina Modola, de la Cluj.

D.P.: *Și o generație tânără care se afirmă acum, Claudiu Groza tot de la Cluj, Kinga Boros de la Târgu Mureș.*

C.T.: Cristina Modreanu, un vârf de lance, nu? Și eu sper în această generație, dar ca și în întreaga lume artistică nu se poate vorbi de o egalitate de valori. Piramida funcționează în toate zonele. Cum se întâmplă și la Gala HOP, ca să ne întoarcem.

D.P.: *Exact, să închidem paranteza și să vorbim despre intențiile din statut ale acestei competiții.*

C. T. Această Gală, lansată cu gândul bun de a descoperi valorile esențiale ale lumii tinere, la data cu pricina, își realizează vocația parțial, pe gustul meu.

D.P.: *O parțialitate care s-a mai îmbunătățit în decursul anilor?*

C.T.: Sigur că în mod normal ar fi să asști la ideea de evoluție favorabilă. N-aș putea spune acest lucru. Dar, mai întâi, să fac precizarea că Gala e un concurs la care se participă la capitolul individual cu programe personale pe o durată de 15 minute și la capitolul grup cu spectacole care să nu depășească zece persoane și 45 de minute.

D.P.: *Iar cei cu programe individuale au de trecut și o probă obligatorie.*

C.T.: Asta a apărut mai târziu. La primele ediții, deosebirea extraordinară de ofertă făcea dificilă judecata și atunci am introdus în programul galei o probă obligatorie, identică pentru toți concurenții, care facilitează o judecată de valoare mult mai exactă. Această probă n-a fost niciodată confortabilă. Am început cu propunerea unui text de Caragiale, *La moși*, am continuat cu autori precum Cărtărescu, Radu Paraschivescu.

D.P.: *Aceste alegeri îți aparțin.*

C. T. Da, sunt propunerile mele și mi le asum, chiar dacă sunt comentate.

D.P.: *Anul acesta, apropo, au fost critici la adresa alegerii textului „DEX 305” de Mircea Nedelciu, fiind considerat de unii prea puțin teatral.*

C. T. Judecata mea era bazată exact pe această lipsă de confort pe care o propunea textul ca o invitație la inventivitate și era și un gând bun de repunere

în circulație a unui autor care a dispărut prea repede dintre noi. Tema acestei proze e de fapt foarte incitantă, ceea ce s-a și probat în propunerile candidaților. De fapt scopul acestei probe este tocmai de a evidenția capacitatea de a adecva textului propus mijloacele fiecăruia. Poate uneori aceste texte nu sunt comode, dar ideea de comoditate n-are ce căuta în clubul artiștilor. Aici e vorba de o provocare continuă.

D.P.: *Și , aș mai adăuga, de deschidere spre o perspectivă culturală mai amplă.*

C. T. Criticile la adresa selectării acestor texte dintr-o infinitate de posibilități sunt normale, dar au fost și susținători, în discuțiile pe care le avem la sfârșitul fiecărei gale.

D.P.: *Apropo de discuțiile acestea, ce spun tinerii concurenți despre ideea de a le impune un text ca la școală?*

C. T. Asta e regula jocului. Accepti intri, nu, nu intri. Și nu prea intră suficientă lume în joc.

D.P.: *Asta e o problemă. De ce oare?*

C.T.: Din rațiuni dubioase, după părerea mea, sau cel puțin greu de înțeles. Dubioasă este ideea de comoditate, și un transfer cu care ne-am învățat inerțial al responsabilității noastre în cărucia altcuiva. Ți-ai ales meseria de actor sau regizor, ți-ai ales o profesie liberală în care tu personal îți asumi integral responsabilitatea vieții tale. Așa ar trebui să fie. Școala nu face suficient de clară această idee, sunt în măsură să o spun ca fost cadru didactic la UNATC. Nu există o pronunțată formare a tânărului în ideea că el este principalul responsabil, mai ales că meseria asta se acoperă cu ideea, reală de altfel, că arta teatrală e una colectivă bazată pe o alianță...

D.P.: *Pe o muncă de echipă.*

C.T.: E adevărat trebuie să ai această capacitate de a colabora cu ceilalți, dar performanța rămâne individuală. Or, aceasta se obține numai revizuindu-ți propriile mijloace cu o îndârjire care nu o are decât începutul. E o meserie îngrozitoare din acest punct de vedere. Niciodată nu poți spune, gata am atins culmea nu mai am unde să urc.

D.P.: *Cu atât mai mult la început de drum. Dar, vorbeai de anumite carențe ale școlii. O temă care a revenit în discuții, la Mangalia, an de an.*

C.T.: Și aici trebuie să fim prudenți. Școala noastră de teatru e foarte bună.

D.P.: *Mai ales prin tradițiile ei care forțează și prezentul.*

C.T.: Cea mai mare parte a produselor acestei școli prezintă interes și dovedesc o știință a teatrului, asta din punct de vedere al unei filosofii de existență. Poate ar fi necesar să ne gândim dacă astăzi această producție nu e prea amplă în raport cu necesitățile.

D.P.: *Cred că e vorba de transformarea actului artistic în fenomen de masă. E o inflație a școlilor de teatru și a numărului de absolvenți.*

C.T.: Nicio supărare. La urma urmelor, cei care aleg calea asta își asumă acest risc.

D.P.: *Crezi că e un risc conștient? Dacă ar fi așa, n-ar mai fi auzite atâtea plângeri despre lipsa locurilor de muncă. Și la HOP se aud aceste nemulțumiri printre cei care riscă o competiție de un asemenea gen. Apropo, despre ce riscuri ar fi vorba?*

C.T.: Niciunul. Să câștigi sau, în orice caz, să-ți afli poziționarea ta în raport cu colegii de generație. Asta înseamnă , după mine, numai câștig.

D.P.: *Și asta pentru că e asigurată o selecție prealabilă care permite din start un nivel valoric profesionist confruntării. Cum îi alegi pe selecționeri?*

C.T.: Această selecție, cum se știe, este făcută acum de un juriu format mai ales din directori de teatre, posibillii lor angajatori. La început, chemam profesori, critici. Între timp, am renunțat, pentru a elimina orice suspiciune de subiectivism. M-am scos și pe mine din juriu, ca director al Galei, din aceleași motive. Iar în faza finală, începând de anul ăsta, juriul va avea un criteriu în plus, al vârstei, cât mai asemănătoare cu aceea a concurenților.

D.P.: *Nu e riscant?*

C.T.: Nu poți să negi că experiența în acest domeniu te înarmează cu o judecată mai sigură și mai motivată și sigur că nu e o meserie în care să spui că pe măsură ce ai îmbătrânit ești mai ramolit. E o meserie care nu parcurge destinul pianului, ci pe cel al vioarei. Pianul e un instrument care pe măsură ce se învechește își pierde din valoare, vioara, în schimb, dobândește valori inestimabile.

D.P.: *Deci ai optat pentru pian.*

C.T.: Da, deși convingerea mea este că vioara e suverană.

D.P.: *Cine va mai face atunci observații cu privire la dicția defectuoasă a concurenților, dacă vor lipsi cei care mai prețuiesc acest lucru în teatru, măștrii generației. . . era să zic expirate ?*

C.T.: Într-adevăr, una dintre observațiile constante a fost referitoare la rostire.

D.P.: *Iar la această ediție, când a apărut premiul doamnei Dorina Lazăr pentru rostirea unui monolog clasic, el n-a putut fi acordat.*

C.T.: Ar fi însemnat să desconsideri ideea de premiu. Adevărul e că Dorina Lazăr, indignată că la ediția 2006 textele alese foloseau cu excesivă voluptate cele mai oribile înjurături a spus , nu, domnule, hai să ne întoarcem la poezia monologului clasic! Informația a parvenit prea târziu însă, către concurenți, așa încât au fost doar trei candidați la această probă pentru premiul pus la dispoziție de această minunată actriță.

D.P.: *Care, ca directoare a Teatrului Odeon, susține cu succes creația tinerilor*

C.T.: Da, dar nu face acolo monolog clasic, să fim serioși. Face *Copilul fierbe în mămăligă*...

D.P.: *Mai sunt și alte premii în gală decât cele „clasice“, deci. . .*

C.T.: Când am cunoscut-o eu, Gala avea un singur premiu pentru actor sau actriță la un loc și un premiu pentru grup. Acum sunt trei. Actor, actriță și grup. Între timp au venit niște oferte care nu aveau cum să fie refuzate, deși inflația de premii poate duce la scăderea valorii lor.

D.P.: *Prima care a spart gheața a fost Asociația Master Class pe care o conduc, inițiind Premiul Timică, pe care-l oferă de 7 ani, având sponsorizare de la Candole Partners.*

C.T.: Acest premiu a fost acordat oamenilor care erau foarte aproape de premiile Galei, dacă nu chiar identice, și nu e exclus ca aceste premii care se acordă în cadrul Galei să revină premianților oficiali ai Galei cum s-a întâmplat chiar anul acesta cu Ana Macovei. De anul trecut există și Premiul **Generația așteptată**, oferit de ziarul *Cotidianul*, iar din acest an, Premiul **Maria Filotti**, oferit de nepotul actriței, actorul de origine princiară, Șerban Cantacuzino.

Între premiile oficiale ale Galei, mai există și unul transmisibil, simbolizând aplecarea spre lectură și cultură a artistului , coup-papierul lui **Sică Alexandrescu**, o frumoasă ștafetă de generații.

D.P.: *Să vorbim despre premiile din acest an.*

C. P. : Anul acesta am avut o surpriză foarte plăcută. Primele ediții excelau prin prezentarea la proba individuală a unui cocteil de texte, asociind texte de neasociat și probând o ignoranță a propriilor lor resurse și refuzul de neînțeles pentru mine al dramaturgiei. După nenumăratele critici pe această temă, spre surpriza mea, anul acesta, n-a fost decât un singur colaj, apelându-se în rest la texte scrise pentru scenă. Deigur, dacă ai tu vocația să scrii, să compui, să pui în scenă, să joci, Teodora Herghelegiu e un exemplu, e bine, dar nu pot face toți această experiență. Anul acesta au fost alegeri de texte interesante și m-aș referi mai ales la ineditul *Baghdad Burning* de Reverbend, prezentat de Patricia Moga. Apoi un lucru excelent scris de Gabriel Pintilei pentru Ana Macovei, câștigătoarea pe foarte bun merit al Galei, fiind inteligentă, frumoasă, talentată și meritând această construcție specială și foarte ofertantă dedicată ei de autor. Premiul pentru cel mai bun actor și actriță, în general, motivează pe deplin, socotesc, efortul Galei. De ce spun asta. La gală există deseori o reacție de nemulțumire, pentru că din 13, 15, 20 de candidați o mare parte nu depășesc o zonă medie de performanță, ca și când ar fi posibil ca, an de an, să vină 15 de Rebengiu, 15 doamne Bulandra, 15 Dine Cocea, 15 de Emilia Popescu. Cum să se imagineze asemenea situații aberante. Dacă într-o generație sunt 2, 3 valoroși mi se pare o generație ficită. Sigur că a fost și o generație de aur cu Amza Pelea, George Constantin, Constantin Rauțki și ceilalți, dar în general valorile nu apar cu duimul. Ar fi minunat să trăim numai în piscuri dar e o viziune grandomano-utopico-stupidă. Si eu m-am lăsat contaminat de această viziune și la finele unei gale era să plâng de depresie, dar după aia m-am trezit din buimăceală și mi-am dat seama că există riscul ca într-un an seceta să fie deplină, urmând anul celălalt o inundație.

D. P: *De talente. S-a întâmplat însă în vreun an să-ți pui problema, văzând preselecția, că nu poți ține Gala?*

C.T.: S-a întâmplat, la început. Si atunci am programat *Toujours l'amour* cu Dan Puric și Carmen Ungureanu, ca lumea să știe cam care ar fi idealul de prezentare a unei performanțe. Spectacolul, de un rafinament extraordinar, de un perfecționism fără măsură, și în același timp lipsit de orice fel de prețiozitate a avut un succes imens și a demonstrat că publicul e mult mai evoluat decât credem când zicem despre el că-i place doar „Vacanța mare”, și are o disponibilitate să accepte un produs cultural elevat în care onestitatea comunicării este deplină, ideea de dialog e subiacentă, valorile reale.

D.P.: *În sensul ăsta, ce se poate spune despre interesul publicului de la Mangalia pentru Gala devenită tradițională?*

C.T.: Jumătate din public o formează specialiștii, iar cealaltă jumătate, localnicii. O situație normală, având în vedere și sfârșitul de sezon când se derulează evenimentul. Să mai spun că Gala e susținută și de Primăria Mangalia, alături de Ministerul Culturii și, bineînțeles, UNITER. O dovadă în plus că există un interes concret față de lumea tânără. Ar trebui ca și interesul lumii tinere să fie mai mare.

D.P.: *Asta se va petrece, probabil, pe măsură ce Gala va funcționa realmente ca o bursă, având consecințe tot mai vizibile pe piața concurenței.*

C.T.: Ca să câștigi la bursă, trebuie să joci. Ca să poți câștiga ceva, și eu cred că toți care participă au de câștigat, trebuie să te prezinți la Gală.

D.P.: *Ca un veteran participant, și susținător al Galei pot spune că e un câștig și de partea celor care pretind că se preocupă de viitorul teatrului românesc.*